

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

15 април 2010 година *

По дело C-518/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Tribunal de grande instance de Paris (Франция) с акт от 29 октомври 2008 г., постъпил в Съда на 27 ноември 2008 г., в рамките на производство по дело

Fundación Gala-Salvador Dalí,

Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP)

срещу

Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques (ADAGP),

Juan-Leonardo Bonet Domenech,

* Език на производството: френски.

Eulalia-María Bas Dalí,

María del Carmen Domenech Biosca,

Antonio Domenech Biosca,

Ana-María Busquets Bonet,

Mónica Busquets Bonet,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н К. Lenaerts, председател на състав, г-жа R. Silva de Lapuerta,
г-н E. Juhász, г-н J. Malenovský (докладчик) и г-н D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,
секретар: г-н Н. Нанчев, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 ноември 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Fundación Gala-Salvador Dalí и Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP), от адв. P.-F. Veil, avocat,
- за френското правителство, от г-н G. de Bergues и г-жа B. Beaupère-Manokha, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от г-н M. Muñoz Pérez, в качеството на представител,
- за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-жа W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н H. Krämer и г-жа C. Vignon, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 17 декември 2009 г.,

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 и член 8, параграфи 2 и 3 от Директива 2001/84/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 септември 2001 година относно правото на [възнаграждение при] препродажба в полза на автора на оригинално произведение на изкуството (ОВ L 272, стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 240).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Fundación Gala-Salvador Dalí и Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (наричано по-нататък „VEGAP“), от една страна, и от друга — Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques (наричано по-нататък „ADAGP“), както и г-н Bonet Domenech, г-жа Bas Dalí, г-жа Domenech Biosca, г-н Domenech Biosca, г-жа Ana-María Busquets Bonet и г-жа Mónica Busquets Bonet, които са членове на семейството на художника Салвадор Дали, по повод на сумите, събирани на основание на правото на възнаграждение при препродажба на неговите произведения на изкуството.

Правна уредба

Директива 2001/84

3 Съображения 3 и 4 от Директива 2001/84 гласят:

„(3) Правото на [възнаграждение при] препродажба има за цел да осигури на авторите на графични или пластични произведения на изкуството дял в икономическия успех на техните творби. То спомага за възстановяване равновесието между икономическото положение на авторите на графични и пластични произведения на изкуството и това на другите творци, които извличат полза от последващо използване на техните произведения.

(4) Правото на [възнаграждение при] препродажба съставлява неразделна част от авторското право и е основен прерогатив за авторите. Налагането на такова право във всички държави членки отговаря на необходимостта от осигуряване на творците на адекватно и еднакво ниво на защита.“

4 Съгласно съображения 9 и 10 от посочената директива:

„(9) Правото на [възнаграждение при] препродажба понастоящем се предвижда от националното законодателство на повечето държави членки. Това законодателство, когато съществува такова, представя някои различия, по-конкретно по отношение на обхванатите произведения, на лицата, които имат право да получат възнаграждение, прилагания процент, сделките, подлежащи на плащане на възнаграждение, и основата, върху която то се изчислява. Прилагането или неприлагането на това право има значително въздействие върху конкурентната среда във вътрешния пазар, тъй като

съществуването или отсъствието на задължение за плащане въз основа на правото за [възнаграждение при] препродажба е елемент, който трябва да се вземе под внимание от всяко лице, което желае да продаде произведение на изкуството. Ето защо това право е фактор, който допринася за създаването на нарушения на конкуренцията, както и на изместване на продажбите в Общността.

- (10) Такива различия по отношение на съществуването на право [на възнаграждение при] препродажба и неговото прилагане от държавите членки имат пряко отрицателно въздействие върху правилното функциониране на вътрешния пазар на произведения на изкуството, както предвижда член 14 от Договора [за ЕО]. При това положение член 95 от Договора представлява подходящата правна основа.“

5 Съображения 13—16 от същата директива гласят:

„(13) Съществуващите различия между законодателствата трябва да бъдат премахнати, когато нарушават функционирането на вътрешния пазар, както и да бъде предотвратена появата на нови различия. Не е необходимо да се премахват или да се предотвратява появата на различия, които не се очаква да засегнат функционирането на вътрешния пазар.

- (14) Предварително условие за правилното функциониране на вътрешния пазар е съществуването на условия за конкуренция, които не са нарушени. Съществуването на различия между националните разпоредби в областта на правото на [възнаграждение при] препродажба поражда нарушения на конкуренцията и изместване на продажбите в Общността и води до неравно третиране на автори в зависимост от мястото, където са продадени произведенията им. Разглежданият въпрос има, следователно, транс-национални аспекти, които не могат да бъдат уредени задоволително от мерки, взети от държавите членки. Липсата на действие от страна на

Общността би противоречало на изискването на Договора за поправяне на нарушенията на конкуренцията и неравното третиране.

- (15) С оглед мащаба на различията между националните разпоредби, следователно е необходимо да се приемат хармонизиращи мерки за поправяне на различията между законодателствата на държавите членки в области, където такива различия могат да създадат или поддържат нарушени условия на конкуренция. Не е необходимо обаче да се хармонизира всяка разпоредба на законодателствата на държавите членки относно правото на [възнаграждение при] препродажба и, за да се остави колкото се може повече свобода на действие за взимане на национални решения, достатъчно е да се ограничи хармонизирането до тези национални разпоредби, които имат най-пряко въздействие върху функционирането на вътрешния пазар.
- (16) Настоящата директива спазва, следователно, в своята цялост принципите на субсидиарност и пропорционалност, посочени в член 5 от Договора.“

6 Съображение 27 от Директива 2001/84 гласи:

„Лицата, които имат право да получават възнаграждение, трябва да бъдат определени, като се спазва принципът на субсидиарност. Не е целесъобразно да се предприемат действия чрез настоящата директива в областта на наследственото право на държавите членки. От друга страна, правопримениците на автора трябва да могат да се ползват изцяло от правото на [възнаграждение при] препродажба след смъртта му, поне след изтичането на преходния период, посочен по-горе.“

- 7 Член 1 от посочената директива е озаглавен „Предмет на правото на [възнаграждение при] препродажба“, като параграф 1 от него гласи:

„Държавите членки предвиждат в полза на автора на оригинално произведение право [при] препродажба, което следва да се определи като неотчуждаемо, от което [той] не може да се откаже, дори предварително, да получи възнаграждение въз основа на продажната цена, получена при всяка препродажба на произведението след първото прехвърляне на произведението от автора.“

- 8 Член 6 от същата директива, озаглавен „Лица, които имат право да получават възнаграждение във форма на процент от прихода“, съдържа параграф 1 със следния текст:

„Възнаграждението във форма на процент от прихода, предвидено в член 1, се дължи на автора на произведението и, при условията на член 8, параграф 2, след смъртта му, на неговите правоприменници.“

- 9 Параграфи 1—3 от член 8 от същата директива, озаглавен „Срок на защита [на] правото на [възнаграждение при] препродажба“, предвиждат:

„1. Срокът на защита на правото на [възнаграждение при] препродажба съответства на този, определен в член 1 от Директива 93/98/ЕИО [на Съвета от 29 октомври 1993 година за хармонизиране на срока за закрила на авторското право и някои сродни права (ОВ L 290, стр. 9; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 141), съгласно който правата на автор на литературно или художествено произведение по смисъла на Бернската конвенция текат приживе и 70 години след смъртта му].“

2. Чрез дерогация от параграф 1, тези държави членки, които не прилагат правото на [възнаграждение при] препродажба (дата на влизане в сила, посочена в член 13), не са длъжни за период, изтичащ не по-късно от 1 януари 2010 г., да прилагат правото на [възнаграждение при] препродажба след смъртта на автора в полза на правоприменниците на автора.

3. Държава членка, за която се прилага параграф 2, може да разполага с допълнителен срок, непревишаващ две години, ако е необходимо, за да се позволи на икономическите субекти в тази държава членка да се адаптират постепенно към системата на правото на [възнаграждение при] препродажба, като запазват икономическата си рентабилност, преди да се е наложило да се прилага правото на препродажба в полза на правоприменниците на автора след неговата/нейната смърт. [...]“

- ¹⁰ Параграф 1, първа алинея от озаглавения „Прилагане“ член 12 от Директива 2001/84 предвижда:

„Държавите членки приемат законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива, преди 1 януари 2006 г. Те незабавно информират Комисията за това.“

Национално право

- ¹¹ Закон № 2006—961 от 1 август 2006 г. за авторското право и сродните му права в информационното общество (Loi n° 2006—961, du 1er août 2006, relative au droit d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information, JORF от 3 август 2006 г., стр. 11529), който транспонира Директива 2001/84 във френското право, изменя член L. 122—8 от Кодекса на интелектуалната собственост (Code de la

propriété intellectuelle, наричан по-нататък „CPI“), като след изменението първа алинея от този член гласи:

„Авторите на оригинални произведения на графичното или пластичното изкуство, които са граждани на държава — членка на Европейската общност, или на държава — страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, имат право на възнаграждение при препродажба, което е неотчуждимо право на дял от приходите от всяка продажба на произведението след първото му прехвърляне от автора или неговите правоприменици, когато една от страните по сделката или посредникът е търговец на произведения на изкуството. [...]“

- ¹² Член L. 123—7 от CPI, който не е изменен при транспонирането на Директива 2001/84, гласи:

„След смъртта на автора посоченото в член L. 122—8 право на възнаграждение при препродажба преминава върху неговите наследници и — за правото на плодopolзване по член L. 123—6 — върху преживелия съпруг, с изключение на наследниците по завещание и останалите правоприменици, като се запазва за съответната календарна година и 70 години след това.“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- ¹³ Художникът Салвадор Дали умира на 23 януари 1989 г. във Фигерас (Испания), като оставя петима наследници по закон. Със завещание от 20 септември 1982 г. той посочва испанската държава за свой универсален наследник по смисъла на френското наследствено право, включително на правата му на интелектуална

собственост. Тези права се управляват от Fundación Gala-Salvador Dalí — фондация, която е учредена по испанското право през 1983 г. по инициатива на художника и под негов контрол.

- 14 През 1997 г. Fundación Gala-Salvador Dalí отстъпва на учреденото по испанското право дружество VEGAP изключителното правомощие за целия свят за колективно управление и упражняване на авторските права върху произведенията на Салвадор Дали.
- 15 VEGAP на свой ред има договор с аналогичното дружество във Франция — ADAGP, което е натоварено с управлението на авторските права на Салвадор Дали на френска територия.
- 16 От 1997 г. нататък ADAGP събира авторските възнаграждения за използването на произведенията на Салвадор Дали и чрез VEGAP ги изплаща на Fundación Gala-Salvador Dalí, с изключение на възнагражденията при препродажба. Всъщност на основание на разпоредбите на член L. 123—7 от CPI, които запазват правото на възнаграждение при препродажба само за наследниците по закон, но не и за наследниците по завещание и останалите правоприемници, ADAGP изплаща съответните суми от възнагражденията при препродажба пряко на наследниците на Салвадор Дали.
- 17 Като считат, че по силата на завещанието на Салвадор Дали и съгласно испанското право събираното възнаграждение при продажбите на търг на френска територия на произведения на този автор следва да се изплаща на Fundación Gala-Salvador Dalí, на 28 декември 2005 г. тази фондация и VEGAP предявяват иск срещу ADAGP пред Tribunal de grande instance de Paris за заплащането на посоченото възнаграждение, като ADAGP привлича наследниците на художника, за да може съдебното решение да има действие и спрямо тях.

- 18 При тези условия Tribunal de grande instance de Paris решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Може ли след [Д]иректива [2001/84] [Френската република] да остави в сила правило, според което правото на възнаграждение при препродажба е запазено само за наследниците по закон, но не и за наследниците по завещание и останалите правоприменници?
- 2) Преходните разпоредби на член 8, параграфи 2 и 3 от [Д]иректива [2001/84] разрешават ли на [Френската република] да има дерогационен режим?“

По преюдициалните въпроси

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 19 В писмените си становища испанското правителство и ищците в главното производство оспорват допустимостта на преюдициалното запитване.
- 20 Във връзка с това те поддържат, че предвид фактите по главното производство при определянето на правоприменниците на автора на произведението по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2001/84 следва да се приложи

не френското право, а единствено испанското наследствено право, тъй като художникът Салвадор Дали, испански гражданин, към момента на смъртта си е имал местожителство във Фигерас, Испания. Ето защо те смятат, че въпросът за съвместимостта на член L. 123—7 от CРІ с Директива 2001/84 е ирелевантен за решаването на спора по главното производство, който следвало да се реши единствено с оглед на испанското право.

21 При все това не е задача на Съда в рамките на преюдициално запитване да се произнася по тълкуването на национални разпоредби, включително тези на международното частно право, нито да преценява дали направеното от запитващата юрисдикция тълкуване на тези разпоредби е правилно. Всъщност в рамките на разпределението на правомощията между общностните и националните юрисдикции Съдът трябва да вземе предвид фактическия и правен контекст, в който се вписват преюдициалните въпроси, така както е очертан с акта за преюдициално запитване (вж. в този смисъл Решение от 14 февруари 2008 г. по дело *Dynamic Medien*, C-244/06, Сборник, стр. I-505, точка 19 и цитираната съдебна практика).

22 От преюдициалното запитване обаче личи, че то се основава на схващането, че френското право, и в частност член L. 123—7 от CРІ, е приложимо към спора по главното производство. След като запитващата юрисдикция има въпроси по тълкуването на член 6, параграф 1 и член 8, параграфи 2 и 3 от Директива 2001/84 във връзка с преценката на съвместимостта на член L. 123—7 с тези разпоредби, преюдициалното запитване не е явно ирелевантно за решаването на спора по главното производство.

23 С оглед на тези съображения преюдициалното запитване трябва да се обяви за допустимо.

По същество

По първия въпрос

- ²⁴ С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 6, параграф 1 от Директива 2001/84 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска вътрешноправна разпоредаба като член L. 123—7 от CPI, която запазва правото на възнаграждение при препродажба само за наследниците на автора по закон, но не и за наследниците по завещание.
- ²⁵ Най-напред следва да се напомни постоянната практика на Съда, съгласно която при тълкуването на разпоредаба на общностното право трябва да се взема предвид не само нейният текст, но и контекстът ѝ и целите на правната уредба, от която тя е част (вж. Решение от 17 ноември 1983 г. по дело Merck, 292/82, Recueil, стр. 3781, точка 12, Решение от 14 октомври 1999 г. по дело Adidas, C-223/98, Recueil, стр. I-7081, точка 23, Решение от 7 юни 2005 г. по дело VEMW и др., C-17/03, Recueil, стр. I-4983, точка 41, както и Решение от 10 септември 2009 г. по дело Eschig, C-199/08, Сборник, стр. I-8295, точка 38).
- ²⁶ В това отношение следва в началото да се отбележи, че текстът на Директива 2001/84 не съдържа указания във връзка с посоченото в член 6, параграф 1 от нея понятие „правоприемници“ на автора на произведението. След като липсва изрична дефиниция, трябва да се разгледат целите, обусловили приемането на Директива 2001/84.
- ²⁷ В това отношение трябва да се напомни, че приемането на Директива 2001/84 следва двояка цел, а именно, първо, както сочат съображения 3 и 4 от нея, да се

осигури на авторите на графични или пластични произведения на изкуството дял в икономическия успех на техните творби и второ, както се уточнява в съображения 9 и 10 от същата директива, да се премахнат нарушенията на конкуренцията на пазара на произведения на изкуството, доколкото заплащането в някои държави членки на възнаграждения при препродажба може да измести продажбите на произведения на изкуството към държави членки, в които не се прилага такова право на възнаграждение.

- 28 Първата цел е да се осигури определено равнище на възнаграждение за авторите. Именно по тази причина правото на възнаграждение при препродажба е предвидено като неотчуждимо и предварителният отказ от него е недействителен съгласно член 1, параграф 1 от Директива 2001/84.
- 29 Осъществяването на първата цел обаче изобщо не е застрашено, ако след смъртта на автора правото на възнаграждение при препродажба преминава върху някои категории правни субекти, но не и върху други — въпрос, който е второстепенен с оглед на тази цел.
- 30 Що се отнася до втората цел, тя категорично е наложила да се предвиди хармонизация по отношение на произведенията на изкуството и засегнатите от правото на възнаграждение при препродажба сделки, както и по отношение на основата за изчисляване и процентите на това възнаграждение. Всъщност, както ясно личи от съображение 9 от директивата, волята на законодателя на Съюза е да отстрани съсредоточаването на продажбите на произведения на изкуството в държавите членки, в които правото на възнаграждение при препродажба или не се прилага, или се прилага с по-нисък процент на възнаграждението от процентите в други държави членки, което е в ущърб на установените в последните държави аукционни къщи и търговци на произведения на изкуството.

- 31 Втората цел обяснява и избора на правно основание на Директива 2001/84, а именно член 95 ЕО. Посоченият избор потвърждава, че приемането на директивата се вписва в рамките на сближаването на законовите, подзаконовите или административните разпоредби в държавите членки, които имат за цел установяването и функционирането на вътрешния пазар. Следователно, както сочат съображения 13 и 15 от същата директива, не е необходимо да се премахват различията, които не се очаква да засегнат функционирането на вътрешния пазар, а за да се остави колкото се може повече свобода на действие за взимане на национални решения, достатъчно е да се ограничи хармонизирането до тези национални разпоредби, които имат най-пряко въздействие върху функционирането на вътрешния пазар.
- 32 Този анализ се подкрепя от съображение 27 от Директива 2001/84, от което следва, че макар волята на законодателя на Съюза да изисква правоприемниците на автора да могат да се ползват изцяло от правото на възнаграждение при препродажба след смъртта му, този законодател, съобразно принципа на субсидиарност, не намира за целесъобразно чрез тази директива да предприеме действия в областта на наследственото право на държавите членки, като по този начин оставя на всяка от тях задачата да определи кръга на лицата, които съгласно нейното национално право могат да се квалифицират като правоприемници.
- 33 От изложеното по-горе следва, че с оглед на целите на Директива 2001/84 държавите членки имат свобода на законодателен избор при определянето на кръга на лицата, които могат да получават възнаграждение при препродажба след смъртта на автора на произведение на изкуството.
- 34 Независимо от това, Директива 2001/84 изобщо не допуска да се приеме, че волята на законодателя на Съюза е да се избегне прилагането на правните норми, уреждащи координацията между различните правни системи в областта на наследяването, и по-специално на нормите на международното частно право, които уреждат съгласованието на закони, каквото е налице в спора по главното производство.

35 Оттук следва, че за целите на прилагането на националната разпоредаба, с която се транспонира член 6, параграф 1 от Директива 2001/84, запитващата юрисдикция трябва надлежно да вземе предвид всички релевантни стълковителни норми в областта на наследяването на правото на възнаграждение при препродажба.

36 При това положение на първия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Директива 2001/84 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска вътрешноправна разпоредаба като разглежданата в главното производство, която запазва правото на възнаграждение при препродажба само за наследниците на автора по закон, но не и за наследниците по завещание. Независимо от това, за целите на прилагането на националната разпоредаба, с която се транспонира посоченият член 6, параграф 1, запитващата юрисдикция трябва надлежно да вземе предвид всички релевантни стълковителни норми в областта на наследяването на правото на възнаграждение при препродажба.

По втория въпрос

37 Вторият въпрос на запитващата юрисдикция е дали дерогационните разпоредби по член 8, параграфи 2 и 3 от Директива 2001/84 трябва да се тълкуват в смисъл, че позволяват оставянето в сила на разглежданата разпоредаба от СРІ като преходна мярка.

38 Предвид отговора на първия въпрос обаче не е необходимо да се отговаря на втория.

По съдебните разноси

- ³⁹ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 6, параграф 1 от Директива 2001/84/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 септември 2001 година относно правото на [възнаграждение при] препродажба в полза на автора на оригинално произведение на изкуството трябва да се тълкува в смисъл, че допуска вътрешноправна разпоредба като разглежданата в главното производство, която запазва правото на възнаграждение при препродажба само за наследниците на автора по закон, но не и за наследниците по завещание. Независимо от това, за целите на прилагането на националната разпоредба, с която се транспонира посоченият член 6, параграф 1, запитващата юрисдикция трябва надлежно да вземе предвид всички релевантни стълкновителни норми в областта на наследяването на правото на възнаграждение при препродажба.

Подписи